

FOTO VAN DE MAAND FEBRUARI 2021

De tegenwoordig beschikbare software waarmee zwart-witfoto's zo veel mogelijk van hun originele kleuren kunnen worden voorzien biedt ook mogelijkheden om aan beeldmateriaal uit het VOK-archief een nieuwe dimensie – en letterlijk 'kleur' – te geven.

THE AGE OF AQUARIUS

Twee foto's deze maand, beide van luierende kwekelingen op de binnenplaats van de Kweekschool voor de Zeevaart. Op het eerste oog vrijwel identiek, er zit ook nog geen tien jaar tussen. Maar in die tien jaar deed zich een maatschappelijke revolutie voor die bij een tweede blik ook in de foto's zichtbaar is. Niet in de laatste plaats in de verschillen in haarlengte ...

De eerste foto is gemaakt tijdens het studiejaar 1962-1963. Jaren waarin de haarlengte nog werd bepaald

door het potloodje van de bootman: als deze het gevoel had dat je haar te lang was haalde hij een potlood langs je nek, en als het haar eroverheen viel kreeg je onvermijdelijk consignes om een bezoek aan de kapper te brengen. De kwekelingen op de foto zien er naar die maatstaven ook 'fris gecoiffeerd' uit.

Maar buiten de muren van de Kweekschool begonnen zich andere normen te

ontwikkelen, vooral bij jongelui van de categorie 'rijpe teenager'. Met de opkomst begin jaren zestig van 'langharige' muziekgroepen als Beatles en Rolling Stones, in Nederland snel gevolgd door bandjes als Golden Earrings (toen nog met een 's' aan het eind) en Shocking Blue, ontstond er geleidelijk een flinke subcultuur waarbinnen het lange haar ook symbool stond voor verzet tegen het (ouderlijk) gezag.

In 1965 kreeg de subcultuur met de oprichting van de radicale provobeweging vooral in Amsterdam steviger grond onder de voeten; 'beter langharig dan kortzichtig' werd een van hun kenmerkende slogans. In 1966 had Peter Muller – ook bekend als oprichter van de stichting 'Pro Lang Haar' en uitgever van bladen als *Hitweek* en *Candy* – een hit met een lied onder dezelfde titel. Ook in 1965 werd als teken des tijds te Zaandam een 'club van langharigen' onder de afkorting W.D.P.O.H.Z.L.A.W.Z.W. (*Wij Dragen Potverdomme Ons Haar Zo Lang Als Wij Zelf Willen*) opgericht.

De langharige 'tegencultuur' manifesteerde zich gaandeweg vrijwel wereldwijd in de hippiecultuur en de bijbehorende flowerpowerbeweging. In 1967 ging in New York de musical 'Hair' in première, waarin de hippie-idealen zowel naar vorm als naar inhoud op spetterende wijze tot uitdrukking werden gebracht. Voor de nog steeds kortharige kwekelingen werden de tegenstellingen binnen en buiten de poort ondertussen steeds groter. Tijdens feestjes in het vrije weekend bleek je met je 'korte koppie' al snel een buitenbeentje, meisjes vielen ook veel sneller voor de charmes van een wat langere haardracht. Dit speelde niet alleen op de Kweekschool, ook binnen de krijgsmacht steeg steeds meer gemor op, niet in de laatste plaats bij de toen nog aanzienlijke groep dienstplichtigen.

In 1971 culmineerde dit binnen de krijgsmacht in een fundamentele rechtszaak. Dienstplichtig soldaat Rinus Wehrmann werd in mei door de krijgsraad tot twee jaar gevangenisstraf veroordeeld omdat hij had geweigerd zijn haar te laten knippen. Zijn veroordeling leidde tot veel ophef, betogingen en demonstraties binnen kazernes. Onder druk van de massale verontwaardiging besloot minister van Defensie Den Toom de zaak voor te leggen aan de vaste Kamercommissie voor Defensie. Deze commissie besloot medio juni dat Nederlandse soldaten voortaan vrij waren om hun haar te laten groeien. Nog geen maand later werd binnen de krijgsmacht een nieuwe Regeling Haardracht van kracht, waarbij de haardracht werd vrijgelaten met inachtneming van hygiëne, veiligheid en operationele eisen. Ook voor Wehrmann volgde gerechtigheid, hij werd wegens weigering van een dienstbevel in hoger beroep veroordeeld tot twaalf dagen gevangenisstraf.

Hoewel foto's uit het eind van de jaren zestig laten zien dat ook toen de 'potloodnorm' nog gold zag de

Foto Ferdi Ploeger (jvi 1971)

Kweekschoolleiding de bui ongetwijfeld al enige tijd hangen. In de archieven zijn geen verslagen terug te vinden waaruit blijkt dat en hoe over de haarkwestie is gesproken, maar uit de tweede foto, gemaakt tijdens het studiejaar 1971-1972, kan worden afgeleid dat de bootslieden vroeg in de jaren zeventig consignes hebben gekregen hun potloodjes alleen nog als 'schrijfhout' te gebruiken. Als resultaat daarvan zijn op die

tweede foto zeven langhariger kwekelingen zichtbaar. Met een kanttekening: een van de zeven is het resultaat van een geheel andere revolutie: in 1968 werd na 183 jaar de eerste vrouwelijke kwekeling tot de Kweekschool toegelaten, in de jaren daarna al snel gevolgd door meerdere meisjes. Een daarvan is op de tweede foto vastgelegd, zij is op het eerste gezicht beter herkenbaar aan haar 'buitenmodel' schoenen dan aan haar haardracht ...